

Гавука И. Оценка окупаемости издержек, направленных на развитие производства зерна в аграрных предприятиях

Разработана и проанализирована эконометрическая модель, которая адекватно описывает количественную зависимость издержек, направленных на развитие производства зерна в сельскохозяйственных предприятиях Львовской области, от факторов, которые определяют их уровень. Проведена оценка окупаемости издержек, направленных на развитие производства зерна в сельскохозяйственных предприятиях Львовской области. Выявлены резервы, которые должны обеспечить более высокую окупаемость издержек, направленных на развитие производства зерна в сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: окупаемость издержек, оценка, производство зерна, сельскохозяйственные предприятия, эконометрические модели, риски, резервы.

УДК 338.439: 637.12

**РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

*А. Желєзняк, к. е. н., І. Зарішняк, здобувач
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Вітчизняний ринок молока та молочної продукції характеризується незадовільним станом сировинної бази, високим рівнем конкуренції на молочну продукцію на вітчизняному споживчому ринку та посиленою увагою до якості і безпеки молока й молокопродуктів. Україно-російський конфлікт негативним чином позначився на обсягах експорту молочної продукції до Російської Федерації, що зумовило зростання пропозиції на внутрішньому ринку молока та молокопродуктів, необхідності пошуку нових ринків збуту. Водночас підписання угоди з Європейським Союзом про всеохопну зону вільної торгівлі не може повною мірою вирішити проблеми молокопереробної галузі, оскільки українські виробники будуть змушені впроваджувати нові стандарти управління якістю, вирішувати проблему заготівлі молока від населення, що йтиме в подальшу переробку тощо. Тому сьогодні надзвичайно актуальним є дослідження стану внутрішнього ринку молочної продукції та виявлення основних тенденцій його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ринок молока та молочної продукції досліджували такі вчені, як М. Ільчук, М. Пархоμεць, С. Шевельова, Ю. Кернасюк, А. Маслюківська, однак питання перспектив розвитку внутрішнього ринку молока в умовах євроінтеграції сьогодні є недостатньо розкритим.

Постановка завдання. Основним завданням нашого дослідження є аналіз стану внутрішнього ринку молочної продукції в умовах євроінтеграції та виявлення основних тенденцій його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство і переробна сфера АПК мають велике соціальне значення, оскільки в сільській місцевості проживає понад 30,9 % населення України, рівень зайнятості якого за дев'ять місяців 2015 р.

становив 55,5 % [1]. Проблеми, які виникли в молокопродуктовому підкомплексі, мають системний характер і безпосередньо пов'язані з економічною стратегією й тактикою державних органів влади в сільському господарстві. Незважаючи на досить невисокий рівень конкурентоспроможності, Україна посідає далеко не останнє місце на світовому ринку молока, конкуруючи переважно з європейськими державами, чому сприяють вигідне географічне розташування й збережені економічні зв'язки з пострадянськими країнами.

Найважливішими молочними регіонами, за даними ФАО, є Південна Азія і країни ЄС-25, на які сумарно припадає 44 % світового виробництва молока [2, с. 17]. Зростання частки країн, що розвиваються, у світовому виробництві молока відбулося за рахунок дрібних ферм, а, як показав досвід України, господарства населення і сьогодні продовжують відігравати значну роль на ринку молока і молочної продукції (див. рис.).

Експерти молочного ринку прогнозують зростання до 2025 р. світового виробництва молока на 241 млн т за рахунок збільшення продуктивності худоби, укрупнення виробництва та розширення поголів'я. Відповідно до цих прогнозів надої молока зростуть на 54 % в Індії, на 43 % в Бразилії, на 33 % у Новій Зеландії, на 19 % у США і на 14 % в ЄС [3]. Тому підвищення продуктивності худоби у великотоварних підприємствах є одним із чинників, що може позитивно вплинути на стан ринку молока в Україні у найближчій перспективі.

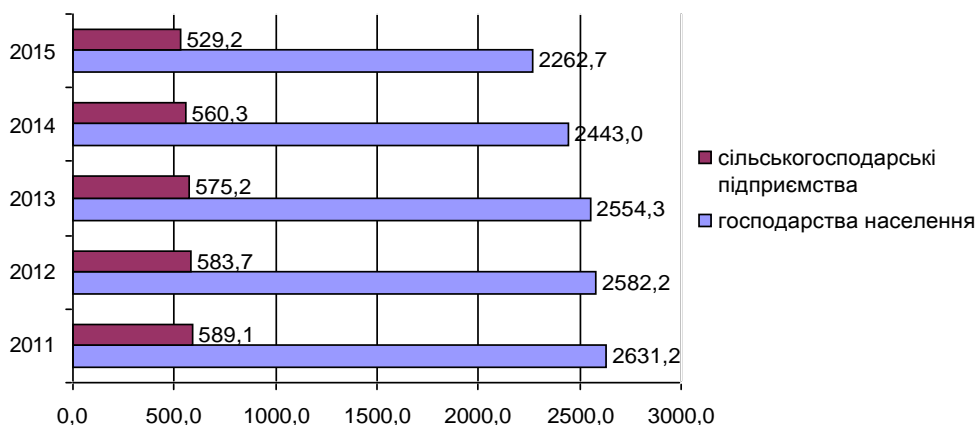

Рис. Поголів'я корів у різних категоріях господарств України у 2011 – 2015 рр., тис. голів [4, с.11].

За даними Головного управління статистики України, станом на 1 січня 2015 р. близько 11,4 % сільськогосподарських підприємств мали поголів'я корів до 5 голів. У 49,3 % сільськогосподарських підприємств поголів'я корів становило 100 і більше голів (загалом на цю категорію господарств припадало 92 % усіх корів). Серед регіонів України за кількістю поголів'я корів лідирує Вінницька область –

161,8 тис. голів, Хмельницька область – 139,7 тис. голів та Львівська область – 136,7 тис. голів відповідно.

Наявність потужного стада корів позитивним чином вплинула на обсяги виробництва сирого молока в розрізі регіонів України. Лідерами за обсягами валового виробництва молока в усіх категоріях господарств були Вінницька область – 852 тис. т, Полтавська – 814,1 тис. т, Хмельницька – 602,3 тис. т, Львівська – 601,0 тис. т. відповідно. Однак детальніший аналіз виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах у 2014 р. показав дещо іншу картину. Так, лідируючі позиції в Україні в розрізі регіонів за обсягами виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах зайняли Полтавська (419,2 тис. т), Черкаська (286 тис. т), Київська (217,8 тис. т) та Чернігівська (217,6 тис. т) області. Великотоварне виробництво молока позитивним чином позначається на якості сировинної бази для молокопереробних підприємств, які функціонують в умовах високої конкуренції.

У 2014 р. Україна ратифікувала Угоду про всеохопну зону вільної торгівлі з Європейським Союзом. У найближчій перспективі в харчовій та переробній промисловості України стоїть надзвичайно важливе завдання гармонізації стандартів виробництва, впровадження нових підходів щодо контролю якості та безпеки української продукції згідно з нормативами та директивами Європейського Союзу.

Оскільки молочна продукція має підвищені ризики безпеки, увага до неї також є підпищеною, тому певним успіхом молочної галузі України можна вважати позитивне рішення місії інспекторів Офісу з питань харчових продуктів та ветеринарії Європейського Союзу, в результаті чого вже в січні 2015 р. українські молокопереробні підприємства були внесені до списку третіх країн, яким дозволено експорт до ЄС у розрізі цієї товарної групи. Станом на 30 січня 2015 р. шість підприємств Хмельницької області, п'ять підприємств Вінницької, Волинської й Тернопільської областей, чотири підприємства Рівненської області, три – Луганської області, два – Житомирської, Полтавської областей та по одному підприємству Київської, Миколаївської, Дніпропетровської, Запорізької, Херсонської, Івано-Франківської, Черкаської та Чернівецької областей отримали дозвіл і були внесені до зазначеного реєстру. Проблемнішим є виробництво молока в господарствах населення, частка якого в багатьох регіонах України, у тому числі Львівській області, є надзвичайно високою.

З метою дотримання вимог безпеки та якості необхідно передусім фізично та документально розмежувати молоко, що надійшло від господарств населення та сільськогосподарських підприємств. Слід також проводити дослідження на інгібітори та визначати температуру молока з подальшою документальною фіксацією. Це дасть змогу підприємствам впроваджувати рекомендації Місії інспекторів Офісу з питань харчових продуктів та ветеринарії Європейського Союзу і пришвидшить процедуру гармонізації українських стандартів зі стандартами ЄС. Також на молокопереробних підприємствах повинен бути затверджений асортимент продукції у разі її подальшої реалізації на ринок ЄС і процедура його розширення.

Важливу роль у розвитку ринку молока і молочної продукції відіграє цінова політика. За даними ФАО, за останні десятиріччя на світовому ринку молока спо-

стерігали три періоди зміни рівня цін на молоко: дуже низький – з 1981 до 1987 року (USD \$ 8–13 / 100 кг); нестійкий – з 1988 до 2006 року (USD \$ 12–26 / 100 кг), новий рівень – з 2007 року і досі (USD\$ 46/100 кг) [2]. Однак закупівельна ціна на молоко на вітчизняному ринку для виробників є надзвичайно низькою, а відміна відшкодування ПДВ для сільськогосподарських підприємств може лише погіршити ситуацію.

Висновки. Вирішення тактичних і стратегічних питань розвитку внутрішнього ринку молока і молокопродуктів базуватиметься передусім на впровадженні нових стандартів якості згідно з міжнародними вимогами, зростанні товарності молочної продукції, підвищенні продуктивності корів та збалансованій ціновій політиці на молоко та молочні продукти. Проведене дослідження показало, що перехід на нові міжнародні стандарти контролю за якістю, сертифікація та маркування продукції для вітчизняних молокопереробних підприємств – доволі трудомісткий і затратний процес. Однак усе це дасть змогу виробнику бути конкурентоспроможним, виходити на нові ринки збуту, будувати нові взаємовідносини з великими світовими торговельними мережами.

Для того щоб підвищити якість молочної продукції і відповідно її конкурентоспроможність, необхідно: забезпечити вітчизняні молокопереробні підприємства високоякісною молочною сировиною; підвищити технічний і технологічний рівень переробки на підприємствах; запровадити на усіх підприємствах, які працюють на зарубіжних і вітчизняному ринках, системи управління якістю та безпечністю харчової продукції, побудовані на принципах HACCP.

Бібліографічний список

1. Зайнятість та безробіття у сільській місцевості [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350809>.
2. Global Dairy Sector: Status and Trends [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.fao.org/docrep/012/i1522e/i1522e02.pdf>.
3. Виробництво молока в світі до 2025 року перевищить мільярд тонн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agravery.com/uk/posts/show/virobnictvo-moloka-v-sviti-do-2025-roku-perevisit-milard-tonn>.
4. Тваринництво України 2014 : стат. зб. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 212 с.

Желізняк А., Зарішняк І. Розвиток вітчизняного ринку молочної продукції в умовах євроінтеграції

Проаналізовано стан внутрішнього ринку молока та молочних продуктів. Виявлено основні тенденції його розвитку. Запропоновано заходи з покращання якості молочної продукції в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: ринок, молочна продукція, євроінтеграція, розвиток.

Zhelyeznyak A., Zarishnyak I. The development of the domestic dairy market in terms of European integration

The state of the domestic market in milk and milk products was analysed. The basic dynamics of the milk market was discovered. The measures to improve the quality of dairy products in terms of European integration was proposed..

Key words: market, milk products, European integration, development.

Железняк А., Заришняк И. Развитие отечественного рынка молочной продукции в условиях евроинтеграции

Проведен анализ состояния внутреннего рынка молока и молочных продуктов. Выявлены основные тенденции его развития. Предложены меры по улучшению качества молочной продукции в условиях евроинтеграции.

Ключевые слова: рынок, молочная продукция, евроинтеграция, развитие.

УДК 338.439.5

ОПТИМІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ОВОЧІВНИЦТВА

*І. Іваницький, к. е. н., Т. Пасічник, к. ф.-м. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Овочівництво України розвивається швидкими темпами. Ця галузь має низку як позитивних, так і негативних особливостей. Серед позитивних – погодно-кліматичні умови, доступ до землі, відносно дешева робоча сила, широкий попит, постійне підвищення цін на овочеву продукцію. Останніми роками у галузь вливаються значні інвестиції, як у виготовлення кінцевих продуктів, так і у створення сировинних зон для переробних підприємств. Серед негативних – відсутність овочесховищ і дефіцит навіть традиційних овочів, про що свідчить ріст їх імпорту, а також внутрішніх цін. Сумарні втрати овочевої продукції складають 27 % від валового збору. Через це бізнес втрачає свою привабливість[1].

Одночасно з нарощуванням обсягів виробництва продукції овочівництва проблемою залишається підвищення її якісних характеристик на всіх стадіях проходження до споживача. Якість овочевої продукції є одним з основних чинників зростання конкурентоспроможності, що дає визначити взаємозв'язки між виробниками, переробниками і торговельними підприємствами, скорочувати обсяги виробництва овочів відповідно до попиту на ринках, а також гарантувати прибутки партнерам у ланках «виробництво-переробка-збут».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ефективного ведення виробництва постійно привертає увагу теоретиків і практиків у галузі економіки. Питанням підвищення ефективності виробництва присвячені праці В. Андрійчука, В. Мессель-Веселяка, В. Бойка, Р. Левкіна, А. Шумейка, С. Ващенко, О. Оверчука, Д. Свентицької, В. Скупого. Широке коло питань, пов'язаних із підвищенням ефективності овочівництва закритого ґрунту, розглядали вчені, які вивчали стан і

